

september
2014

DE ROSDOEK

151

**Bijenschansen
in de Kempen?**

Bart Beex

Heemkunde en Taal

Frans Teunis

**Archiefstukken
oud-burgemeester Panken
een bijzondere aanwinst voor
het eigen archief**

Harrie Grielen

**Geschiedenis van de
Familie Huijbregts**

Piet Frints

Van de Boekenplank

Kees Cornelissen

*DE ROSDOEK is een uitgave van Heemkundige
Studiekring "De Acht Zaligheden"*

ISSN 1384-086X

HUISHOUDELIJKE **HULP&CO**

PARTICULIERE DIENSTVERLENING

**€ 14,95
per uur**

Kunt u in huis wel een paar extra handen gebruiken? Kies dan voor een hulp van Huishoudelijke Hulp & Co.

Aanmelden en/of informatie

website www.huishoudelijkehulpenco.nl

E-mail info@huishoudelijkehulpenco.nl

Telefoon (0497) 33 19 84

**Combinatiebouw
voor industriële
elektrotechniek b.v.**

Kuiper 8

5521 DH Eersel

Telefoon: 0497-530530

Telefax: 0497-518102

E-mail: info@combinatiebouw.nl

Internet: www.combinatiebouw.nl

Bijenschansen in de Kempen?*Bart Beex* 4**Heemkunde en Taal***Frans Teunis* 13**Archiefstukken oud-burgemeester Panken***Harrie Grielen* 16**Geschiedenis van de Familie Huijbregts***Piet Frints*..... 18**Van de Boekenplank***Kees Cornelissen* 22**COLOFON**

DE ROSDOEK is een uitgave van Heemkundige Studiekring "De Acht Zaligheden".
Verschijnt 4 x per jaar. Volgende nummer in december 2014.

Redactie:

K. Cornelissen, Eersel, 0497 - 512208

P. Frints, Eersel, 0497 - 512197

H. Grielen, Eersel, 0497 - 512897

E-mailadres redactie: h.grielen@upcmail.nl

Secretariaat:

E. Lavrijsen, Bogerd 70, 5521 ML Eersel, 0497 - 843909

E-mail: evert.lavrijsen@gmail.com

Website: www.hskdeachtzaligheden.nl**Heemkamer:**

Gevestigd in Kempenmuseum De Acht Zaligheden, Kapelweg 2, 5521 JJ Eersel

Contributie:

€ 25,00 per jaar (€ 14,00 per jaar voor medelid op hetzelfde adres)

Giften:

De Studiekring is aangemerkt als Algemeen Nut Beogende Instelling (ANBI).

Bankrekening: ABNAMRO 62.47.42.407 t.n.v. De Acht Zaligheden te Eersel
IBAN: NL83ABNA0624742407

BIJENSCHANSEN IN DE KEMPEN?

Wergroep Erfgoed & Landschap Kempen (WELK) is een jonge club van enthousiastelingen. Zij houdt zich bezig met het beleef- en zichtbaar maken van historisch erfgoed in het landschap en doet onderzoek naar relictten van historisch menselijk gebruik in het landschap. Bij dat laatste gaat het om zaken als leemkuilen, wallen, historische wegen, grafheuvels, grensbomen, grenspalen, bomkraters, lanen, hakhoutstoven en rabatten. Vrijwel altijd met een interessante geschiedenis en bijna altijd zeer illustratief voor het historische landgebruik. Zo ook historische relictten van bijenteelt in het Kempisch landschap als bijenschansen.

Werd oorspronkelijk honing in de natuur verzameld, in holle bomen, later plaatste men stukken holle boomstam op bepaalde plaatsen. Weer later werden dat bijenkorven. En die plaatsen werden, in het vrije veld, beschermd tegen indringers.

De eerste bijenschansen moeten hier honderden jaren geleden zijn opgeworpen. Zijn daar evenwel in de Kempen nog sporen van te vinden? Welke en waar?

Verhalend landschap

Op het eerste oog domineren uniformiteit en de hand van de nu levende mens het huidige, overwegend vlakke, landschap. Bij nadere beschouwing zijn echter ook de nodige oneffenheden te bespeuren doelbewust aangelegd door onze voorouders. De meeste hebben hun functie verloren, zijn vervaagd, overwoekerd en vergeten. Een hartstochtelijk pleidooi voor inventarisatie, instandhouding, beheer en zo mogelijk ontwikkeling is op zijn plaats.

Maar al te vaak blijkt wat wij aanzien voor natuur bij nadere beschouwing vooral een *cultuurlandschap*. En dus een landschap waarvan de historische gelaagdheid een extra dimensie vormt. Het is streekeigen cultuurhistorisch erfgoed aan de hand waarvan de ontstaansgeschiedenis van het landschap, en de wisselwerking tussen mens en natuur doorheen eeuwen, zich laat lezen.

Voor nu gaat onze aandacht uit naar de bijenschans. Die is te omschrijven als een tijdelijke, vanwege specifieke drachtplanten seizoensgebonden, beschutte standplaats voor enkele tientallen bijenkorven of -kasten. Een schans laat zich duidelijk onderscheiden van de vaste standplaats, gewoonlijk een hal, veelal nabij de woning van de imker.

Een oproep tot inventarisatie uit 1947

In 1947 besteedt A. de Vrankrijker in zijn Naerdincklant. Gooische studies over: koptienden, boekweit en bijen, kerken en kloosters, weversheiligen aandacht aan bijenschansen in het Gooi. Schansen bestonden volgens hem uit walletjes, gewoonlijk in een vierkant, van een meter of tien lang en breed, of ook wel meer, waarbinnen de korven beschut stonden. En dat begroeid met eikenhakhout. Als rond 1900 de boekweit- en schapenteelt afneemt en heide in cultuur wordt gebracht, verdwijnt geleidelijk de oude imkerij met haar bijenschansen. Vrankrijker riep (tevergeefs) op tot inventarisatie en beschrijving in heel Nederland. Voorzover bekend resteren er anno nu nog 3 in het Gooi. Eén is er gerestaureerd en in functie in het Corversbos.

Clutius en de Ethica Naturalis

In diverse historische werken wordt aandacht besteed aan de bijenhouderij, daaronder die van Clutius en de Ethica Naturalis.

Dirk Outgartzoon Cluyt, beter bekend onder de Latijnse naam Clutius, was tot 1594 apotheker in Delft. Dat is tot zijn aanstelling als eerste tuinbaas – Hortulanus - van de kruidentuin, de huidige Hortus Botanicus. Clutius onderhoudt de tuin en kweekt er bijen. Enige jaren later verschijnt zijn Van de byen, hare wonderlicke oorspronc. Het boek is geschreven als een dialoog tussen Clusius en Clutius over de veel betwiste zaken in de bijenteelt. Ook wat dit betreft niet veel nieuws onder de zon van de bijenhouder...

In de paragraaf Van de Plaetse en de Stallinge der Byen beschrijft hij dat de voorkeur uitgaat naar het plaatsen van de uitgang van de bijenkorven naar het zuiden, zuid-oosten of zuid-westen. De korven plaats men bij voorkeur op 1 of 2 voeten hoogte "op d'aerde ofte op berders (planken, BB)". Dit voor het invliegen van de bijen maar ook om zelf gemakkelijk te kunnen werken.

"Als men de korven te velde brengt behoeven sy dan geen Logie? Dat wordt niet of seer selden gedaen aenghesien dat sy maer voor een maent ofte drie weken daer blijven: maer in de plaetse van een logie leggen sy daer op de korve eenige pannen, berders, sooden van 't velt, eenig rijs van wilgeboomen, of andere boomen, sommige leggender ook koolbladeren op [...] Dat geschiet om tweederlye oorsaken: ten eersten, omdat den regen de korven

niet door-nat maken soude: een andere, omdat de hitte van de sonne, schijnende op de korven, de byekens niet te seer quellen soude..."

Clutius benoemt niet als zodanig een schans. Maar het beeld van een aarden wal van 30 tot 60 centimeter hoogte met daarop korven verdraagt zich prima met zijn beschrijving.

Meer beeldend zijn gravures van Weigel in het rond 1700 gepubliceerde *Ethica naturalis*. We zien daar bijenkorven geplaatst op aarden verhogingen in het veld.

Figuur 1 Gravure Weigel Apes in de Ethica Naturalis (ca. 1700)

Waarnaar en hoe te zoeken in de Kempen?

De specifieke vorm van een bijenschans zal per regio verschillen naargelang de context binnen de bedrijfsvoering en landschappelijke gegevens. In het Gooi blijken leemkuilen nogal eens de basis te zijn geweest van schansen en dat op of nabij akkers. Op de rand van de kuil een dichte begroeiing. In de Kempen denken we aan omwalde structuren op de heide. En ter afscherming en beschutting tegen allerlei weersinvloeden, rondtrekkende schapen en ander vee op de omwalling of daaromheen een begroeiing of vlechtwerk. Dan wel het zandlichaam gebruikt als zandbank om de kasten of korven op te zetten om ze droog te houden en er beter bij te kunnen. Met daaromheen een uitgegraven depressie (laagte), vlechtsel of

begroeiing geplaatst. Qua vorm kan er sprake zijn van carrévormige, maar ook hoefijzer- en cirkelvormige schansen worden niet uitgesloten.

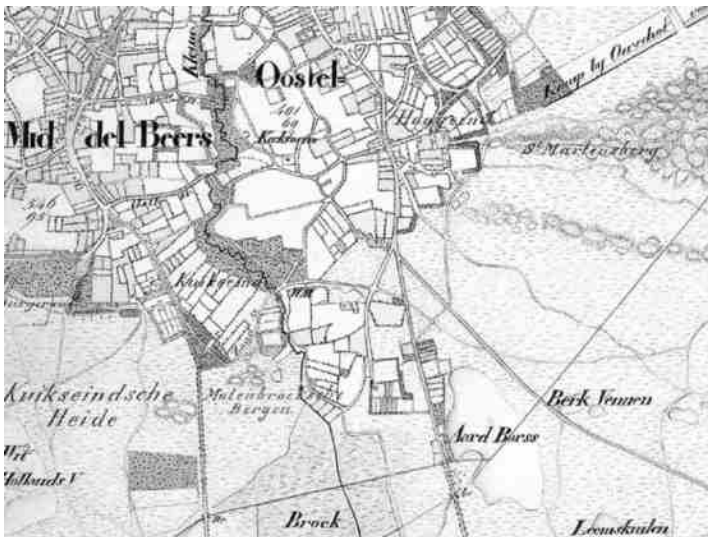
Het zal duidelijk zijn dat we in de Kempen schansen vooral zullen moeten zoeken op (voormalige) heidegronden. De heide speelde eeuwenlang een centrale rol in de agrarische bedrijfsvoering. Daar ook, verwijderd van de directe woonomgeving, werden in het seizoen tijdelijk bijenkorven of –stokken geplaatst. Het gebruiksrecht van de heide (gemene gronden) kwam toe aan een gemeenschap die daarvoor jaarlijks cijns betaalde aan de heer. Te betalen in geld of natura, bijvoorbeeld was (cera).

In de loop der tijd zijn grote delen van de voormalige heide bebost geraakt of omgezet in landbouwgronden. De zoektocht richt zich derhalve best op de voormalige gemene heidegronden die ook nu nog in gebruik zijn als heide of bos. Te verwachten valt dat plekken nabij ontsluitende wegen de voorkeur hebben. Het volgen van het plaggen van de heide is een interessante manier om in de ondergrond eventueel sporen aan te treffen van een bijenschans. De afgelopen jaren heeft dit in de Kempen (o.a. Cartierheide, Neterselse heide en Landschotse heide) niet tot resultaat geleid.

Bijenschansen nabij Molenbroekse Bergen

Het speuren naar bovengrondse restanten lijkt veelbelovender. Het is in het kader van algemene veldverkenningen dat de Werkgroep Erfgoed & Landschap Kempen in de Beerzen meerdere structuren ontdekte. Zij zijn nabij de Molenbroekse Bergen gelegen en nauwelijks anders te interpreteren dan als restanten van bijenschansen.

Het gaat om een bosgebiedje, in eigendom en beheer van Stichting Brabants Landschap, vrij direct ten westen van de Kleine Beerze. De structuren bevinden zich nabij een eeuwenoude zandweg. Het zijn vierkanten, rechthoekige, ronde en hoefijzervormige structuren van zo'n 5 tot 10 meter doorsnede.

Figuur 2 Omgeving Molenbroekse Bergen. Hist.topogr. atlas (+ 1836-1843)

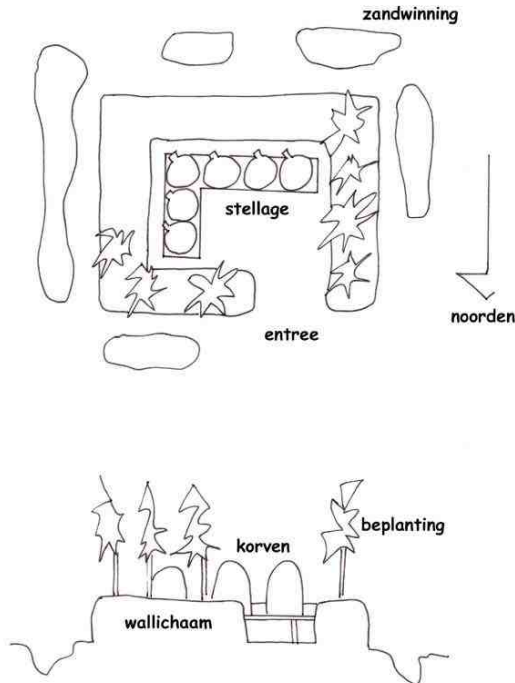
Op bijgaande kaart van midden 19de eeuw is te zien dat het gaat om een verhoging in het dan heidelandschap. Direct ten noorden van broeklanden in gebruik tevens als vloed voor de stroomafwaarts gelegen watermolen. Later, rond 1900, is de directe omgeving inmiddels bebost. De directe omgeving van de structuren is dan nog evenwel in gebruik als heide.

De meest uitgesproken structuur heeft een min of meer vierkant grondplan van zo'n tien bij tien meter. De binnenruimte is licht verhoogd ten opzichte van het omringend natuurlijk reliëf. De in verval verkerende aarden wallen zijn anderhalve tot 2 meter breed en zo'n halve tot driekwart meter hoog. Daaromheen bevinden zich verlaagde plekken als resultaat van winning van de aarde voor het opwerpen van de wal. Tevens dienend als extra barrière. Aan de noordzijde bevindt zich een entree. De structuren zijn slechts niet-verstorend onderzocht met een metaal-detector op aanwezigheid van metalen overblijfselen. Zonder resultaat. Van typerende beplanting als eikenhout of doornenstruiken, palenrij, schutting of hek zijn (vooralsnog) geen sporen terug gevonden. Onduidelijk is of de korven op de wallen hebben gestaan of op een stellage binnenin.

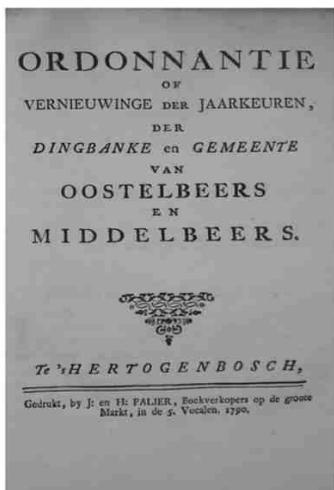
De vraag waar de eigenaren van de schansen en/of korven vandaan kwamen, laat zich niet eenvoudig bepalen. Dat geldt evenmin voor de ouderdom. Het is vooral intuïtief en op basis van mate van verval dat de ouderdom bepaald wordt op 100 tot 200 jaar en de gebruikers afkomstig van de Beerzen. Pas na WO-2 wordt het gebied niet meer beweid en raakt bebost. Met ruilverkaveling in de jaren '70 van de vorige eeuw geraakt het eigendom en beheer in handen van de Stichting Brabants Landschap.

Bijenhouderij in de Beerzen door de tijd heen

In 1334 geeft hertog Jan III de woeste cq. gemene gronden ter gebruik uit aan de ingezetenen van de Beerzen. Naast het laten weiden van vee en schapen op de gemeijnt, was ondermeer het steken van turf en heiplaggen en het laten vliegen van bijen van belang. Dat werd gereguleerd middels jaarkeuren.

Figuur 3 Schets plattegrond en doorsnede van één van de bijenschansen in Molenbroekse Bergen

X X V.

Ook zal niemand in den Aard van de Beerfen niet gerechtig, mogen brengen op de voorfz: Aard of op niemands Erve eenige Biën, Eymen of Bieftokken, of hy zal daar voor moeten geven voor ieder Stok eene Stuiwer aan Gezwoorens, die hem aanwyzinge zullen doen van de Plaats, alwaar hy voor 't faysfen zyn Biën stokken om te vliegen zal moeten plaatzen: — zoo eenige andere Bieën op den Aard worden ondekt, die zullen moeten betaalen van ieder Stok eene Boete van 7. Stuiwers te verdeclen als Art. 15 — ook zullen geen Bieftokken van buiten op binnen Erven mogen werden geplaatst, als met Consent der gemeine Nabuuren op pene als voorfz. is.

Figuur 4 Artikel XXV over houden bijen uit jaarkeur de Beerzen (1790)

Begin 19de eeuw wordt in de beantwoording aan de Commissie van Landbouw over de oogst voor een aantal jaren verslag gedaan van de bijenteelt in de gemeente Oostelbeers c.a. Zo meldt men onder het hoofdstuk Bijevlugt – wasch en honing in het jaar 1818 dat het warm voorjaar goed deed. Dit in tegendeel tot de schrale droogte die nadelig was voor de vlucht op de boekweit. De landbouwverslagen geven informatie over de bijenteelt tot 1905. Dan zijn er zo'n 500 bijenkorven in gebruik in de gemeente Oostelbeers. Vermeldenswaard is verder de oprichting in 1899 in Oostelbeers van een afdeling van een bond ter bevordering van de bijenteelt. Op dat moment wordt ook de zogeheten mobielenbouw in onderzoek genomen. In 1900 heeft men 4 zogeheten Belgische systemen in gebruik. In 1924 vermeldt de Commissaris der Koningin in zijn verslag van zijn bezoek aan De Beerzen: "De honig wordt nog overal op de geheel ouderwetsche manier gewonnen". Bij imkerij hebben we het in het Molenbroek in de hier bedoelde periode derhalve over de traditionele korfimkerij.

Figuur 5 Traditionele (korf)imkerij

Beleefbaar maken

Het kan eeuwen duren, maar uiteindelijk zullen de relictten verdwijnen. Hoe nu verder? Gewoonlijk onderscheidt men als beheerstrategie en -maatregelen: behoud, accentuering, restauratie en reconstructie.

Bij accentuering worden de relictten vooral beter beleefbaar gemaakt. Dit door maatregelen te nemen die de aandacht op de relictten vestigt. Dit gaat al snel gepaard met een ingrijpen in de huidige staat om het geheel 'meer toonbaar' te maken en te ontsluiten. Bij restauratie wil je nog een stap verder gaan en wil je het geheel terugbrengen in zijn oorspronkelijke staat. Indien niet samengaand met het bijbehorend historisch gebruik lijkt dit een dode opgeschreven strategie. De (bos)omgeving is daarvoor niet geschikt.

Een geschikte lijn zou kunnen zijn terughoudend beheer en behoud van de relictten op te nemen in het beheerplan van Brabants Landschap. Een pleidooi dus voor een minimale strategie gericht op voorkomen van verdere erosie. Hiermee wordt de levensduur van de schansen in de staat waarin zij nu verkeren verlengd. Wel zou het prachtig zijn het fenomeen

bijenschans in ere te herstellen. Dat zou kunnen door het reconstrueren van een bijenschans op een meer geschikte plek in beheer bij Brabants Landschap in de directe omgeving. Daar waar sprake is van een open landschap zoals op de nabijgelegen Landschotse heide. En dat dan ook daadwerkelijk te (laten) gebruiken voor de bijenhouderij inclusief recreatief-toeristische en educatieve doelen. Dat past ook in de actuele aandacht voor de Bij.

Bart Beex

Bij inleveren van
deze bon krijgt u
een Kerastase
ritueel t.w.v.
€15.00 voor €7.00.
Heeft u vragen?
Bel ons gerust!

www.denbarbier.nl, Hint 4, 5521 AH Eersel, 0497-514026

HEEMKUNDE EN TAAL

Heemkunde en taal raken elkaar altijd, want als we in archieven duiken moeten we ons de taal van de oudere taal eigen gemaakt hebben om te kunnen begrijpen wat we daar tegenkomen. Een interessant artikel in het tijdschrift Neerlandia van het Algemeen Nederlands Verbond verwijst in dit verband naar spreuken, spreekwoorden en gezegden die in onze tijd ook gebruikt worden, maar dan juist even anders. Dit noemt men dan spreekwoordparodieën of pseudospreekwoorden. Voor het gehele artikel verwijs ik graag naar aflevering 3 van jaargang 2013, maar ik wil u alvast kennis laten maken met wat er zoal te lezen is. Menig spreekwoord raakt in onbruik of wordt veranderd en zo ontstaat er een nieuw genre. Zo een uit de erotische dienstensector klinkt wel lekker: "Bezint eer ge bemint en de liefde kan niet van één klant komen."

Een bijzonder type is de zogenoemde "zei-spreuk", waarmee de gebruiker een meestal bestaand spreekwoord een ander in de mond legt en tegelijk in het belachelijke trekt. Voorbeelden zijn: "Vergissen is menselijk" zei de boer toen hij in het donker de meid kuste, en "Op één been kun je niet lopen", zei de chirurg en amputeerde gelijk ook het andere.

Vanwege het grappige effect zijn uitspraken als de volgende ook best interessant. "Vis moet zwemmen." zei zatte Giel toen hij met de viskar in de haven viel, of "Het vlees is zwak." zei tante Ka en kocht een ijzeren beha. De plichtsgetrouwe werknemer wil 's morgens op tijd op zijn werk zijn en daar heeft hij een uitstekend instrument voor; de werking ervan zal hij niet altijd als aangenaam ervaren. Met een knipoog naar vader Cats kan de volgende spreekwoordelijke conclusie getrokken worden: "Al heeft een wekker een gouden bel, men wenst het krenge toch naar de hel."

In de Bijbel wordt niet altijd een positieve blik geworpen op het huwelijk en daar heeft men in de volksmond wel antwoorden op gevonden met uitspraken als: "Als er twee vrouwen, hebben er twee schuld." of "Liefde maakt blind, maar als je getrouwd bent, gaan je ogen wel open."

Drank en erotiek spelen een belangrijke rol in ons leven en daar zijn nogal wat stellingen en spreekwoorden uit voortgekomen die

met enige fantasie nog verwantschap hebben met oude spreekwoorden en gezegden. Zo'n stelling vinden we in: "Het bloot kruipt waar het niet gaan kan". Vandaar de welgemeende waarschuwing "Bezint eer ge bemint". Ook een heel mooie: "De verleiding is groot en gelegenheid maakt het lief". Men kan op het slechte pad geraken door de volgende uitspraak: "Al te zoet is buurvrouws bed." En dan wordt het interessant om de volgende raad op te volgen "Schoenmaker blijf van haar leest".

Een beroepsgroep die zich niet altijd in een goede reputatie mag verheugen, zijn de advocaten. De veelal exorbitante honoraria veroorzaken dikwijls groot onbehagen en dat vindt zijn neerslag in: "Goede raad is duur, vooral van een advocaat". Soms worden de heren zelfs gecriminaliseerd getuige de constatering "Misdad loont behalve voor de advocaat". De advocaat van kwade zaken zal zich niet om die kritiek bekommeren gezien het spreekwoord "Geld stikt niet maar er zit soms wel een luchtje aan".

Al eerder in dit artikel werd het woord 'drank' gebruikt en we kennen de uitdrukking 'comazuipen' maar al te goed, getuige ook de geregeld verschijnende artikelen in dag- en weekbladen. Dat brengt ons al gauw op de uitspraak "De jeugd groeit op voor galg en krat". Het is "vechten tegen de bierkraan, want drank is eerder op dan je lief is". Nog erger is dat de jeugd in de vakantie na een nacht doordrinken in de middag erna opstaat, niet bepaald fris, met een gevoel van intense droogte in de mond, een dreunende hoofdpijn en dan verzuchten moet: "De morgenstond heeft een kater in de mond". Uiteindelijk moet de dorst weer gelest worden en wordt er weer naar de kroeg gegaan onder het motto "Samen uit, samen teut".

Als gevolg van de resultaten van de medische wetenschap worden we ouder en neemt het aantal honderdjarigen toe. Helaas hebben deze krasse oude lieden vaak wel de nodige pijntjes en hebben ze PHPD, pijntje hier pijntje daar. Toch leven zij onbekommerd voort met als bewijs "krakende oudjes lopen het langst".

We gaan op zijn tijd wel eens naar een horecagelegenheid en het is dan raadzaam de rekening nauwkeurig te controleren, indachtig het spreekwoord "Tijd is geld, zei de ober, en hij telde de datum ook mee". De kleine crimineel kan er echter ook wat

van: "Beter laat dan nooit," zei de dief, en ging er met het horloge vandoor.

Nog enkele fraaie spreuken:

"Geen rozen zonder doornen", verzuchtte de haas, toen hij met de egel vrijde.

"Ik heb een echt droomhuwelijk, jammer dat ik iedere keer weer wakker word."

"Ik heb er lak aan." zei de meid die met de schilder had gevrijd.

Schrijvende aan dit artikel, kwam bij mij spontaan de gedachte op of dit niet een vaste rubriek zou kunnen worden. Leden zullen ongetwijfeld meer van dit soort uitspraken, spreuken en gezegden kennen uit oude familie-overleveringen. Wie gooit de eerste steen in de rimpelloze vijver en vermaakt ons?

Frans Teunis

Ad Kokx *v.o.f.*
Witgoed

Ad Kokx
Witgoed

reparatie en verkoop van was- en koelapparatuur

Sigarenmaker 10D
5521 DJ Eersel
Tel. (0497) 51 33 69
Fax (0497) 53 43 65
E-mail: info@adkokxwitgoed.nl
Internet: www.adkokxwitgoed.nl

reparatie en verkoop van was- en koelapparatuur

ARCHIEFSTUKKEN OUD-BURGEMEESTER PANKEN: *een bijzondere aanwinst voor het eigen archief.*

Contacten met (oudere) dorpsgenoten leiden bijna altijd tot verrassende zaken: een verhaal dat je nog niet kende, een bijzondere herinnering, 'n foto of gewoon 'n "tip". Zo'n tip kregen we enige tijd geleden van Kees van Oosterhout (Markt 11a). Hij vertelde me dat Pierre Panken, zijn buurjongen en jeugdvriend van weleer, nog wel eens over materiaal zou kunnen beschikken dat voor onze kring interessant zou zijn.

Mr Pierre FM Panken (85) is oud-notaris en zoon van de eerste burgemeester van de nieuwe gemeente Eersel, na samenvoeging met Duizel en Steensel in 1923. Hij bleef dat tot 31 december 1940. Die datum viel samen met het einde van een zesjarige termijn (1923-1941).

Dat gaf hem de mogelijkheid af te zien van herbenoeming. Burgemeester Panken was een man met en van principes. Hij voorzag grote problemen onder de Duitse bezetting, niet alleen voor zichzelf, maar ook voor de gemeente en vele anderen.

Diversiteit

Al na eerste kennismaking bleek, dat de oud-notaris voldoende vertrouwen had om stukken uit het archief van zijn vader uit handen te geven en aan onze heemkundekring ter beschikking te stellen. Er lag al een aantal bescheiden klaar. Dat werden er nog meer bij een tweede bezoek. Daarbij nam ik het op me om voor een eerste inventarisatie te zorgen.

Er is geen poging gedaan om ieder stuk gedetailleerd te beschrijven. Mr Panken had zelf al voor een eerste, globale weergave gezorgd. Van elk door hem gemaakt mapje heb ik de inhoud bekeken en nader benoemd. Die inhoud is heel divers: foto's, oude knipsels uit kranten en tijdschriften over Eersel en de Kempen, informatie over kerken, kapellen en torens met hun klokken, molens en windmolens, zowel van ons dorp als van Duizel en Steensel.

Officiële overdracht

Alle archiefstukken zullen in september worden overgedragen aan de voorzitter van de heemkundige studiekering De Acht Zaligheden, Frans Teunis, tijdens een klein formeel moment met de direct betrokkenen . Daarbij uiteraard de schenker, mr Pierre

Panken en de "aangever", Kees van Oosterhout - beiden zijn inmiddels ook lid van onze kring! – en de schrijver van deze bijdrage. De oud-notaris zou geen oud-notaris zijn als dat niet op juridisch correcte wijze zou gebeuren. Mét een akte van schenking en overdracht dus èn de bijbehorende handtekeningen.

En het vervolg?

Vanzelfsprekend is de schenking niet bedoeld om die op te bergen en er niet meer naar om te zien. De hoop is, dat onderdelen ervan leden van de kring zullen inspireren tot onderzoek of als basis dienen voor een of meer bijdragen in onze Rosdoek. Na invoering in het eigen archiefsysteem kan er een overzicht van komen in dit blad. Wie dat wil, kan die gegevens dan raadplegen en gebruiken en ieder is daartoe nu al van harte uitgenodigd!

Harrie Grielen

CHINEES-INDISCH-RESTAURANT	
美華酒家	
	
"MEI WAH"	
5503 BK VELDHOVEN Burg. v. Hoofflaan 83-89 Tel. 040-2534732 Fax. 040-2547073	5615 AB EINDHOVEN Leenderweg 86 Tel. 040-2117557
<p>Dagelijks geopend van: 11.00-22.30 uur Exclusieve accommodatie voor Uw: partijen - familiediners - lunch of diner met zakelijke relatie - personeelsavonden - etc.</p>	

DE GESCHIEDENIS VAN DE FAMILIE HUIJBREGTS

Zeker voor de oudere Eerselnaren zal de naam Huijbregts onmiddellijk associaties oproepen met de drukkerij welke jarenlang op de hoek Postakkers/ Markt gestaan heeft.

Wim en Frans Huijbregts waren vanaf het overlijden van hun vader (Piet Huijbregts) in 1959 eigenaar/directieleden die uiteindelijk de drukkerij gemaakt hebben tot de meest prominente drukkerij in de Kempen.

Ofschoon de naam Huijbregts bij velen in Eersel zeer wel bekend is, kan de familie niet gezien worden als "een echte Eerselse familie".

De vader van Frans (Petrus Martinus Huijbregts) is nl. geboren en getogen in Middelbeers en was daar vroeger bekend als " Piet de Kuster ". Frans Huijbregts is zelf ook geboren in Middelbeers en komt uit een groot gezin van 13 kinderen. Dat betekende dat er elke dag vele mondjes gevuld moesten worden en dat konden vader en moeder niet waar maken van het loon dat Piet als koster verdiende. Er moest bijverdiend worden. Zo had moeder een winkeltje in kantoorbenodigdheden en konden mensen verzekeringen afsluiten. Tot de taken van de 'kuster' behoorde o.a. ook het verzorgen van het benodigde drukwerk. Aangezien er in die tijd in Middelbeers geen drukkerij aanwezig was, moest hij vaak naar Oirschot waar die voorziening wel was. Telkenmale dat hij b.v. bidprentjes moest ophalen bij de Firma de Croon & van Heerbeek in Oirschot bekeek hij het productieproces van zetten en drukken heel nauwkeurig en besloot op een gegeven moment deze activiteit in Middelbeers zelf op te starten. Zo begon hij dan op 1 mei 1931 met een drukkerijtje in het pand Kerkstraat B 28 te Middelbeers.

De zaken liepen zo voorspoedig dat alras bleek dat er meer ruimte nodig was. Na enig speurwerk in diverse Kempische dorpen werd uiteindelijk gekozen voor Eersel. Een goede ruimte en redelijk veel potentiële klanten zoals een sigarenmakerij en een confectie atelier in de buurt. Op 15 oktober 1952 werd de zaak hier geopend. Vader Piet besloot dat Frans maar moest gaan mee helpen in de drukkerij en - zo hij dat wilde - in de avonduren maar verder moest studeren.

De opening van de zaak in Eersel bleek een gelukkige greep want die groeide dermate, dat begin zestiger jaren besloten werd te

verhuizen naar het industrie terrein te Hapert, waar een mooi stuk industrieterrein werd gekocht waarop een riante drukkerij gebouwd werd. Helaas heeft vader Piet dat niet meer mee mogen meemaken, want in 1959 is hij vroegtijdig gestorven. De directie kwam nu in handen van de zonen Wim en Frans, waarbij de oudste (Wim) de productie leidde en Frans - de jongste - verantwoordelijk was voor de boekhouding en de financiën.

Drukkerij 'De Kempen', annex Boek- en Kantoorboekhandel, aan de Markt 42 te Eersel.

Op 5 september 1964 werden in Hapert de deuren van de nieuwe drukkerij geopend en die in Eersel gesloten. In 1988 werd de zaak - inmiddels Kempen Pers geheten - overgedragen aan de heer Hammerstein en kwam een eind aan de betrokkenheid van de familie Huijbregts met het drukkerijgebeuren. Drukkerij Huijbregts heeft aan de wieg gestaan van de gratis weekbladen in de Kempen, men zorgde zelf voor tekst, advertenties en de verspreiding. Al die tijd floreerde de zaak en gaf uiteindelijk werk gelegenheid aan meer dan 60 vaklieden en medewerkers. In die periode werden tal van boeken uitgegeven, waarvan er vele met de Kempen te maken hadden. Meer dan twintig jaar stond er in het door Huijbregts uitgegeven weekblad De Kempenaar een vaste rubriek. Deze "Kroniek van de Kempen" besteedde aandacht aan historische onderwerpen. Bekend en geliefd waren de rubrieken Uit historie en volksleven en De Taol van Kèmpenland. Harrie Franken spoorde in Van Zinge en Speule talloos veel oude - en niet zelden al lang vergeten - liedjes op.

Hij bracht ze ook ten gehore. Een culturele daad van betekenis werd de jaarlijkse uitgave van deze Kroniek. De 'oogst' van dat jaar werd uitgegeven in goed verzorgde boeken, met op de stofkaft een altijd fraaie foto uit onze streek. In iedere boekenkast een indrukwekkende en kleurige reeks van twintig delen. Met register!

Na de overdracht begon een nieuw leven - zonder de dagelijkse stress die nu eenmaal verbonden is aan een drukkerij. De liefde voor het vak en de historie van de Kempen waren de ingrediënten voor Frans om een zeer uitgebreide persoonlijke bibliotheek op te zetten over talrijke interessante onderwerpen die allemaal te maken hebben met de historie van de Kempen. Een greep daaruit: uitvoerige documenten over het leven van August Snieders, de bekende schrijver en journalist, foto's van Kempische boerderijen, gebouwen, straten, mensen, bidprentjes.....enz. enz.

Wie een foto uit verleden zoekt b.v van een bepaalde locatie, komt dan ook snel bij Frans Huijbregts terecht. Als hij iets niet in zijn persoonlijke verzameling heeft, kun je het rustig vergeten. Tot de dag van vandaag wordt de collectie nog door hem aangevuld met dagelijkse krantenknipsels uit al de denkbare bladen in de Kempen. Onnodig te zeggen, dat ook onze heemkundekring nogal eens bij hem kan (en mag) aankloppen.

Frans Huijbregts had - toen hij nog werkte - eens gezegd dat hij na zijn pensionering de stamboom van de familie Huijbregts wel in kaart zou willen brengen. Zo is het niet vreemd dat Frans op zeker moment ook begon met het uitzoeken van zijn familieverleden.

Toen hij daar naderhand inderdaad daarmee bezig ging, ontmoette hij het echtpaar Johan en Lia Huijbregts uit Hilvarenbeek, die beiden fanatieke stamboomonderzoekers waren en graag bereid hem te helpen. Uiteindelijk kwam er een "deal"- zij zochten de stamboom verder uit en Frans zou als voormalig drukker/uitgever zorgen dat alles netjes werd vastgelegd in een keurig boekwerk. En zo geschiedde.

In de zomer van 2005 was het werk klaar en verscheen er een prachtig boekwerk over de geschiedenis van de familie Huijbregts. Daarin een zeer uitgebreide stamboom met een groot

gedrukt overzicht van 36 bij 125 cm. Alle familieleden, (achter)neven en nichten kregen een exemplaar aangeboden tijdens een speciaal georganiseerde reünie.

Voor degene die nader kennis wil maken met de historie van de familie Huijbregts, ligt het boekwerk ter inzage in de bibliotheek van de Heemkamer in het Streekmuseum.

De naam "Huijbregts" komt eigenlijk in heel Nederland voor, maar toch vooral in de streek rond Tilburg en Breda en Belgisch Brabant (Zie www.familienaam.nl/be).

De pater familias van de "Huijbregtsen" is Hubertus Loije welke in 1565 in Hilvarenbeek werd geboren en aldaar op 7 mei 1630 overleed.

Vele nakomelingen van Hubertus Loije leefden en woonden in Hilvarenbeek. In het boekwerk is veel aandacht besteed aan de geschiedenis van Hilvarenbeek, inclusief oude foto's.

De kleinkinderen van Hubertus werden al ingeschreven met de naam Huijbrechts, dat verder zoals gebruikelijk in de loop van de tijd op velerlei wijze werd geschreven. (met een y, een ch of een g). De tak waartoe Frans Huijbregts behoort, heeft via zijn voorvaderen, die respectievelijk in Netersel, Westelbeers en Middelbeers woonden, zijn wortels

bij deze Hubertus Loije.

Met het beheer van zijn persoonlijk historisch archief levert Frans Huijbregts een belangrijke bijdrage aan de heemkunde van de Kempen in zijn algemeenheid en die van Eersel in het bijzonder. Tenslotte mag niet onvermeld blijven het feit dat hij 15 jaar voorzitter was van de vrienden van het Streekmuseum. De familie Huijbregts mag dan van oorsprong wel geen 'echte Eerselse familie' zijn, Eersel mag er best trots op zijn dat ze er zoveel heeft aan heeft bijgedragen.

VAN DE BOEKENPLANK

J. Biemans, *De Vogels van Kempenland in de negentiende eeuw uit een manuscript van P.N.Panken. 112 blz. met veel afbeeldingen van vogels in zwartwit. Uitgave Apucultor 2014. Prijs € 15,00. ISBN 978-90-811269-3-9.*

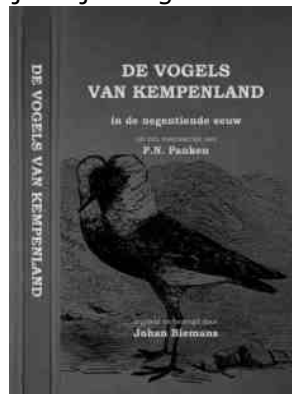
Veel van het belangrijke geschiedkundige werk van P.N.Panken is al jaren bekend. In de manuscripten hiervan schrijft hij ook over schriften met een andere inhoud. Jammer genoeg is hiervan het een en ander verloren gegaan. Niet echter de twee schriften met de verzameling vogels die Panken kende.

Johan Biemans heeft deze teksten letterlijk bijeen gezet met slechts een lichte aanpassing van de spelling. De talrijke afbeeldingen van vogels die hij erbij geeft, zijn houtgravures die overgenomen zijn uit *De Vogels van Nederland* van J. Hendrik van Balen.

Heel belangrijk hierbij is de index met de namen van de vogels die dochter Claud Biemans heeft samenge-steld.

Achter de streeknaam vindt men de officiële naam: dikbek (appelvink); geele giep, geele giers en geele kneuter zijn de streeknamen voor geelgors.

Een interessante en fraaie uitbreiding van kennis voor iedere vogelliefhebber.

Wim van de Donk e.a., *Het Nieuwste Brabant. 690 blz. met foto's in kleur. Uitg. Lecturis 2014. Prijs € 29,90. ISBN 978-94-6226-051-1.*

De samensteller van dit boek heeft zijn inspiratie gevonden in *Het Nieuwe Brabant* dat zestig jaar geleden werd gepubliceerd op initiatief van Jan E. de Quay, van 1946-1959 commissaris van de Koningin in Noord-Brabant.

Wim van de Donk, nu commissaris van de Koning in deze provincie, ziet *Het Nieuwste Brabant* als een kritisch en toekomstgericht zelfonderzoek naar de ontwikkelingen in onze provincie.

Om hierover een beeld op te roepen heeft hij 28 bekende Brabanders gevraagd vanuit hun functie hun visie te geven op de

veranderingen die ons land en in het bijzonder onze provincie heeft ondergaan. Onder hen zijn b.v. J. Baartmans-Van den Boogaart, kunst en cultuur, Paul Brusse, sociaal-economie, Marielle Blanken, sociologie, W. van Leeuwen, architectuur-historie, H. Lintsen, techniek-historie, Arnaud-Jan Bijsterveld, historicus, Vicky Frenken, tolk-vertaling, Gabriel van der Brink, sociologie, en nog vele andere bekenden. Met de oud-politicus Jan Marijnissen is een uitvoerig gesprek gevoerd.

Een heerlijk boek om telkens een verschillend gezichtspunt te lezen vanuit de wereld van een bekende Brabander.

Kees Cornelissen

RSZK

voor
elkaar

De RSZK heeft een uitgebreid aanbod aan diensten waarmee we u kunnen ondersteunen bij hulp en zorg aan huis. Kijk voor meer informatie op de website of bel met het transferbureau.

Zelfstandig en vitaal
thuis blijven wonen!

www.rszk.nl - transferbureau (0497) 33 17 63

De boeken die besproken worden in
de boekenplank zijn verkrijgbaar bij

De Boekenlegger

Ook voor uw buitenlandse bestellingen bent u
bij ons van harte welkom

Nieuwstraat 28A 5521 CC Eersel
Tel.: 0497-512551 Fax.: 0497-513179
www.de-boekenlegger.nl info@de-boekenlegger.nl

DE ONZE MUZENVAL

ONTMOETINGSPLAATS \ ZALENVERHUUR \ LEESSTEK \ EXPOSITIE
FILM \ EVENEMENTEN \ TONEELZAAL \ HAP & DRINKPLEK \ MUZIEK

Sociaal Cultureel Centrum De Muzenval beschikt over diverse zalen die geschikt zijn voor vergaderingen, cursussen, bijeenkomsten, voorlichtingsavonden, workshops etc.

Ook heeft De Muzenval een mooie theaterzaal met 350 zitplaatsen waarin alle faciliteiten aanwezig zijn voor uw bedrijfsvergadering of seminar.

Bovendien kunt u altijd in onze gezellige foyer terecht voor een drankje of een hapje.

Tot ziens in De Muzenval!

Dijk 7
5521 AW Eersel
0497 51 59 97
info@muzenval.nl
www.muzenval.nl

